

Η Xylella που караδοκεί και η ασπίδα προστασίας του ελληνικού ελαιώνα

Η Xylella fastidiosa (Xf) είναι ένα φυτοπαθογόνο βακτήριο της αμερικανικής ηπείρου που μπορεί να προσβάλει τις ελιές μέχρι πλήρους καταστροφής.



By

[Πέτρος Γκόγκος](#)

Published

18 Ιουλίου 2022



Του Γιώργου Κωστελένου*

Πρωτοεμφανίστηκε στη Νότια Ιταλία στην περιοχή της Απουλίας τον Οκτώβριο του 2013 και θεωρείται εξαιρετικά μεγάλης οικονομικής σημασίας για όλες τις ελαιοκομικές περιοχές του κόσμου.

I. Βασικές παραδοχές.

- Η **Xf** δεν έχει εμφανιστεί ακόμα σε καμία περιοχή της Ελλάδας.
- Στην Ιταλία όπου η **Xf** πρωτοεμφανίστηκε δεν έχουν βρεθεί ακόμα τρόποι για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της.
- Δεν μπορούν να απαγορευτούν στην Ελλάδα οι νόμιμες εισαγωγές φυτών από χώρες της ΕΕ.
- Η ελληνική επιστημονική κοινότητα δεν δείχνει διάθεση να μελετήσει την ανθεκτικότητα των ελληνικών ποικιλιών ελιάς στην **Xf** σε δικά μας εργαστήρια, είτε γιατί δεν διαθέτουμε τις

απαιτούμενες υποδομές ενός πλήρως και 100% ελεγχόμενου χώρου, είτε γιατί δεν θέλει να πάρει ένα τέτοιο ρίσκο.

- Το μεγαλύτερο μέρος του εγχώριου ελληνικού γενετικού υλικού – ποικιλιών ελιάς δεν έχει καταγραφεί, με αποτέλεσμα να μην γνωρίζουμε ούτε τι έχουμε ούτε πόσο αυτό αντέχει στα παθογόνα.

II. Χαρακτηριστικά της *X. fastidiosa*

- Η *Xf* είναι βακτήριο που προσβάλλει τα αγγεία των φυτών, δηλαδή βρίσκεται καλά προστατευμένη μέσα στους ιστούς των φυτών.
- Στη μετάδοση της ασθένειας συμβάλουν καθοριστικά διάφορα είδη από μικρά «τζιτζικάκια», δηλαδή έντομα με στοματικά μόρια μυζητικού τύπου που ρουφούν χυμούς και τη μεταδίδουν από δένδρο σε δένδρο και από φυτό σε φυτό.
- Η μετάδοση της ασθένειας σε μεγάλες αποστάσεις γίνεται κυρίως με μολυσμένο πολλαπλασιαστικό υλικό.
- Εκτός από την ελιά η *Xf* προσβάλλει και πάρα πολλά είδη, καρποφόρα δένδρα (αμυγδαλιές, εσπεριδοειδή, αμπέλια, καφεόδενδρα κ.α.), καλλωπιστικά φυτά (πικροδάφνες, πολύγαλα, λεβάντες κ.α.) και περισσότερα από 250 αυτοφυή φυτά.
- Μέχρι στιγμής δεν έχουν βρεθεί αποτελεσματικοί τρόποι ελέγχου της φυσικής εξάπλωσης της *Xf*, αλλά ούτε και μέτρα καταστολής.
- Από τις μέχρι τώρα έρευνες, που κυρίως διεξάγονται από Ιταλούς, έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχουν κάποιες ανεκτικές ποικιλίες ελιάς όπως π.χ. η Leccino, καμία όμως άνοση.
- Από μελέτες επίσης των Ιταλών σε ελληνικές ποικιλίες ελιάς προκύπτει δυστυχώς ότι οι ποικιλίες «Κορωνέικη» και «Καλαμών» είναι πολύ ευαίσθητες στην *Xf*.
- Τα συμπτώματα της *Xf* στην ελιά μοιάζουν και με συμπτώματα από άλλες αιτίες.

III. Μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την πρόληψη εισόδου της *X. fastidiosa* και τον άμεσο εντοπισμό της.

1. Ενοποίηση όλων των φυτωριακών αδειών (ΥΠΑΑΤ και ΥΠΕΝ) κάτω από μία εποπτική αρχή και την ανάρτησή τους σε μία πλατφόρμα ώστε να είναι εύκολος ο εντοπισμός όσων διαθέτουν φυτωριακές άδειες και το είδος αυτών.
2. Προσαρμογή των φυτωριακών αδειών σε 3 κατηγορίες έχοντας ως κριτήριο τη δραστηριότητα που αυτά έχουν και όχι τα είδη των φυτών που παράγουν.
3. Θέσπιση αυστηρών προδιαγραφών για τη λειτουργία κάθε μίας κατηγορίας φυτωριακής άδειας.
4. Κατάργηση του «ειδικού καθεστώτος» σε όσους ασχολούνται με τη φυτωριακή παραγωγή και υποχρέωση όλων των φυτωριούχων να έχουν τιμολόγια ώστε να είναι ευκολότερος ο έλεγχος διακίνησης των φυτών.

5. Ενίσχυση και επέκταση του θεσμού του επιβλέποντος γεωπόνου δίνοντάς τους αρμοδιότητες αλλά και επιβάλλοντάς τους διοικητικές κυρώσεις.
6. Ανάρτηση των γεωπόνων που επιβλέπουν τα φυτώρια σε κοινή πλατφόρμα με τα φυτώρια.
7. Ενημέρωση των φυτωριούχων και των γεωπόνων τους σε θέματα *Xf* και έκδοση «πιστοποιητικών επιμόρφωσης» σε όλους όσους επιμορφώνονται.
8. Αξιολόγηση των ήδη γνωστών ελληνικών ποικιλιών ελιάς ως προς την ανθεκτικότητά τους στην *Xf*.
9. Δημιουργία, πριν ακόμα εισέλθει η ασθένεια στην Ελλάδα, ενός «Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου (ΕΣΚ)» για την αντιμετώπιση της *Xf* και άλλων παθογόνων καραντίνας που θα συντονίζει τις φυτοϋγειονομικές υπηρεσίες, τις Περιφέρειες, τους ερευνητές, τους φυτωριούχους κ.λπ., θα παρακολουθεί την ασθένεια και θα εισηγείται τη λήψη μέτρων.
10. Εντατικοποίηση της ενημέρωσης των πολιτών από τις Περιφέρειες και τους Δήμους σε θέματα που αφορούν την *Xf*.
11. Εντατικοποίηση των επισκοπήσεων από τις φυτοϋγειονομικές υπηρεσίες.

VI. Άλλα μέτρα που πρέπει να ληφθούν και μπορούν να λειτουργήσουν μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση νέων εχθρών ή ασθενειών όπως η *X. fastidiosa*.

1. Δημιουργία χώρων ασφαλούς φύλαξης και προστασίας του υπάρχοντος εγχώριου γενετικού υλικού από νεοεισερχόμενους εχθρούς και ασθένειες και όχι μόνο.
2. Καταγραφή του υπάρχοντος εγχώριου γενετικού υλικού των σημαντικότερων οικονομικά φυτικών ειδών της χώρας.
3. Την οικονομική ενίσχυση των φυτωρίων προκειμένου να στεγάσουν την παραγωγή τους με εντομοστεγή δικτυοκήπια.
4. Δημιουργία κατεύθυνσης Πολλαπλασιαστικού υλικού και διαχείρισης γενετικών πόρων σε κάποια από τα ανώτατα εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας.

- Η *Xf* θέλει ιδιαίτερη προσοχή γιατί μπορεί να αλλάξει όχι μόνο τον ελληνικό αλλά και τον παγκόσμιο χάρτη της ελαιοκομίας.

*Γεωπόνου, Συγγραφέα, Φυτώρια Γ.Κωστελένος/Olea

